

Yle Teema

Valikko ▾

Hitchcockin Linnut oli ensimmäisiä elokuvia, joissa luonto nousee kostamaan ihmiselle

🕒 Vuodelta 2022 Julkaistu 02.09.2022 10:03.

yle Vesa Nykänen

🔗 Jaa

Kauhuelokuvan voi tehdä ilman ylliluonnollisia hirviöitä, oivalsi Alfred Hitchcock, ja tuli valaneeksi perustan katastrofielokuvan genrelle. Elokuvan tähdelle kuvaukset olivat todellinen painajainen.

Alfred Hitchcock oli tutustunut **Daphne du Maurierin** novelliin **Linnut** jo tuoreeltaan 1950-luvun alussa. Hitchcock piti tarinasta ja ihaili kirjailijataria, mutta tämä vain 20-

sivuinen synkkä ja arvoituksellinen kertomus ei tuntunut riittävän kokonaisen elokuvan aiheeksi. Sitten elokuussa 1961 Hitchcock luki lehdestä, kuinka "miljoonat" linnut olivat hyökänneet selittämättömästi rannikkokoteihin Santa Cruzin pikkukaupungissa, joka oli Hitchcockille tuttu *Epäilyksen varjon* kuvauksista. Yhdistämällä Du Maurierin novellin ja lehti uutisen hänellä oli nyt idea seuraavaan elokuvaansa.

Lintuja oli Hitchcockin elokuvissa esiintynyt jo usein aikaisemmin kuoleman tai vaaran symboleina. Nyt ne saivat koko elokuvan itselleen.

Kirjailija **Evan Hunter** (alias **Ed McBain**) alkoi Hitchcockin kanssa tehdä käsikirjoitusta. He siirsivät tapahtumat Cornwallista Kaliforniaan ja vaihtoivat myös päähenkilön karheasta maalaismiehestä hienostuneeseen seurapiirikaunottareen. Tämä Melanie kohtaa lemmikkikaupassa komean asianajajan Mitchin ja tekee hänelle pientä jäynää. Myöhemmin hän lähtee tapaamaan Mitchiä Bodega Bayn pieneen rannikkokaupunkiin missä hän kohtaa miehen entisen tyttöystävän ja omistushaluisen äidin. Melanien ja Mitchin orastavaa romanssia kuitenkin hankaloittavat tavallisten lintujen selittämättömät, aina vain raivokkaammiksi käyvät hyökkäykset ihmisten kimppuun.

Kaikki tähdet olisivat halunneet Hitchcockin elokuvaan, mutta tähän ei otettaisi tähtiä. Eläinten koulutus ja käyttö, monimutkaiset tehosteet ja tekniset ratkaisut vaatisivat niin pitkät kuvausajat, että tähtien palkkiot nousisivat pilviin muutenkin kalliissa elokuvassa. Hitchcock, linnut ja tarina olisivat tähtiä.

Melanien rooliin Hitchcock bongasi eräästä dieettijuoman mainoksesta nuoren mallin **Tippi Hedrenin** ja teki hänen kanssaan seitsemän vuoden sopimuksen 500 dollarin viikkopalkalla. Hitchcock valmensi kokematon Hedreniä perinpohjaisesti näyttölemisen ja elokuvanteon saloihin. Kaikki ei kuitenkaan ollut auvoista, sillä Hedrenistä alkoi tuntua, että Hitchcock oli saanut hänestä *Vertigon* kokoisen pakkomielteen. Ahdistus räjähti myöhemmin heidän käsiinsä seuraavan elokuvan *Marnien* aikana. (*Marnie* nähdään Teeman Kino Klassikossa lauantaina 17.9.)

Helppoa Hedrenillä ei ollut *Linnuissakaan*. Hän oli valmis kestäämään mitä tahansa päästäkseen Hitchcockin ohjaukseen, mutta tuskin aavisti, mitä tämä tarkoitti. Kuuluisaa ullakkokohtausta filmattiin viikon ajan, ja sen kuluessa Hedren suljettiin usein pitkäksi aikaa ahtaaseen tilaan lintujen kanssa. Suojahansikkaita käyttäneet eläinkouluttajat heittelivät lintuja Hedrenin kasvoille tai sitoivat niitä kuminauhoilla häneen kiinni. Kun yksi lokeista nokkasi Hedrenin silmäluomea, hysteerinen näyttelijätär oli vietävä sairaalaan, missä hänellä diagnosoitiin hermoromahdus. "Elämäni kamalin viikko", oli Hedrenin myöhempi, varsin lakoninen kommentti.

Muutoin Hitchcockille ominainen pikkutarkka ennakkosuunnittelu teki monimutkaisen elokuvan kuvaamisesta jokseenkin vaivatonta. Ääniraita oli sekin poikkeuksellinen ja vaati myös tarkkaa suunnittelua. Hitchcock ei halunnut tavanomaista taustamusiikkia vaan ideoi **Bernard Herrmannin** kanssa ääntä ja hiljaisuutta kuvien vahvistukseksi. Saksassa

elektronisen musiikin erikoismiehet **Remi Gassman** ja **Oskar Sala** toteuttivat sitten kaikki lintujen äänet ja muut elektroniset tehosteet Trautonium-soittimellaan.

Ilman tähtinäyttelijöitäkin *Linnuista* tuli Hitchcockin uran siihen asti kallein elokuva, ja ohjaajan onneksi se oli myös kohtuullinen yleisömenestys. Kriitikot ottivat elokuvan nihkeämmin vastaan, mutta tämänkin Hitchcock-leffan arvostus on vuosikymmenien kuluessa vain kasvanut.

Linnut ei ollut ensimmäinen katastrofielokuva mutta siitä tuli niiden arkkityyppi. Se ei myöskään ollut ensimmäinen "luonnon kostosta" kertonut kauhuelokuva, mutta aiemmin eläinten muodostamat uhat olivat olleet King Kongin tai jättiläistarantulan kaltaisia mahdottomia hirviöitä. Nyt Hitchcock usutti tavalliset lokit, varpuset ja tintit ihmisten kimppuun, ja kun *Linnut* alkoi saada seuraajia 1970-luvulla, hyökkäsivät ihmisten kimppuun vuorollaan rotat, tappajahait, piraijat, tappajavalaat, alligaattorit, koirat, heinäsirkat, torakat, hämähäkit, käärmeet, muurahaiset, ampiaiset, villisiat – jopa kastemadot, sammakot ja jänikset. *Tappajatomaattien hyökkäys* oli sentään vitsiksi tehty, muut häkellyttävän tosissaan.

Jopa Tippi Hedren ja hänen tyttärensä **Melanie Griffith** joutuivat isojen kissapetojen ja muiden villieläinten hyökkäysten kohteeksi Hedrenin aviomiehen Noel Marshallin elokuvassa *Roar*, jota kuvattiin viiden vuoden ajan. *Linnuissa* Cathy-tyttöä esittävä **Veronica Cartwright** joutui puolestaan hirviön kynsiin ensimmäisessä *Alien*-elokuvassa.

Hitchcock ei viisaasti esitä mitään syytä lintujen maailmanloppua enteilevälle käytökselle, joten *Linnuista* tuli Hitchcock-elokuva ilman "MacGuffinia". Ohjaajan itse markkinoimalla termillä tarkoitetaan esimerkiksi esinettä tai henkilöä, joka pitää juonen käynnissä vaikka on muuten täysin merkityksetön. Nyt mitään motiivia ei ole, joskin Hitchcockin ilkikurinen huumorintaju antaa kyllä joitakin vihjeitä. Ihmiset ovat vuosisatojen ajan tappaneet lintuja ja sulkeneet niitä häkkeihin. Hitchcockin elokuvassa linnut alkavat kuitenkin hyökkäillä ihmisten kimppuun ja vangita heitä taloihin ja puhelinkoppeihin, pakottaen elokuvan hylätyt, torjutut ja epäluuloiset päähenkilöt muodostamaan oman pikku ihmisparvensa selviytyäkseen.

Linnut on kuitenkin Hitchcockin synkin elokuva. Rauhallinen ja järjestäytynyt elämä miellyttävässä rannikkokaupungissa kokee äkillisen mullistuksen, eikä mikään tule enää olemaan niin kuin ennen. Joitakin katsojia elokuvan outo ilmapiiri, selittämättömät tapahtumat ja monimerkityksinen loppu ärsyttävät, joillekin ne ovat sen suurimpia vahvuuksia. Elokuvan päällimmäinen tunne onkin uhka ja sen odotus – jännityksen kehittäminen ennen hyökkäyksiä saattaa olla tehokkaampia kuin itse hyökkäys.

Elokuva jättää tarinan myös täysin auki. Hitchcockin vaatimuksesta jopa sanat "The End" poistettiin elokuvan lopusta. Hunterin alkuperäinen käsikirjoitus jatkui vielä kymmenisen minuuttia siitä mihin elokuva nyt päättyy, auton hiipiessä helvetillisten, ruumiiden täyttämien näkymien läpi aina Golden Gate -sillalle asti. Se on täynnä lintuja.

Linnut Teemalla perjantaina 2.9.2022 klo 21. Areenassa 30 päivää